

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

92. An licentia concessa Cardinalibus testandi expiret mortuo Pontifice,
qui illam concessit? Et an Pontifex possit concedere facultatem testandi
non solùm in pios vsus, sed etiam in quoslibet, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, l. miles ita, ff. de milit. test. quod paganus non permittitur. Tertio circa personam hæredis instituti, quia potest instituere etiam personam incapacem, vt est deportatus, l. neque, §. & deportati, ff. de milit. test. & ita docet Molfesius in sum. tom. 2. tract. 13. cap. 2. num. 59. & alij communiter. Hoc supposito negatiue responder ad propositam quæstionem. Iason in l. quamquam, C. de test. mil. qui ait ideo hoc priuilegium militibus concedi, quia simplices & ignari interpretatione iuris existimantur, quæ quidem ratio in Cardinalibus non viget: ergo, &c.

2. Sed his minime suffragantibus asserunt DD. Cardinales habere priuilegium testandi iure militari, & ita docet Albanus de Cardinal. quæst. 42. §. secundo principaliter, vbi pro hac sententia citat Baldum. Idem docet Manfredus de Cardinal. decis. 221. & Zechius de Republ. Christ. tit. 3. de Cardin. n. 9. prinil. 11. cum Gratiano in disceptat. tom. 2. cap. 3. 12. n. 11. Germonio de sacra immun. lib. 3. c. 6. n. 66. & Bagno de S. R. E. dignitatibus, tr. 11. fol. 182.

RESOL. XC.

An Cardinales testantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam iuris Civilis, aut Canonici? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 52.

§. 1. **A**D hoc dubium respondet Azorius tom. 2. lib. 5. cap. 5. 9. 7. facultatem dictam intelligi, vt testari queat seruatis, quæ Canonico iure, non civili, præscribuntur, & quia ius Canoniceum, vt patet ex cap. cum esses, & cap. relatum, de testam. solum requirit duos, aut tres testes, ideo testamentum subsistit factum à Cardinali duobus, aut tribus testibus adhibitis, quantum iure civili septem requirantur. Testamenta Cardinalium Romani Pontificis cõsensu facta iuxta Canones, non iuxta leges civiles metiri debemus. Hæc Azorius, qui malè pro contraria sententia citat Barbatiam de Card. 9. 4. n. 9. vt legenti patet, aperte docet Cardinales testantes ex facultate Papa validè testari cum formulis iuris Canonici quod etiam nouissimè docet Bagnus de dignit. Cardinalium S. R. E. tract. 11. fol. 180.

2. Non desinam tamen hic adnotare ea, quæ circa præsens dubium notat Germonius tract. de indult. Cardinal. §. quod tu Romanum. n. 22. vbi sic ait. Inanis redditur illa quæstio, an si Papa concedat Cardinali testandi facultatem, hæc facultas accipi debeat, prout ius civile disponit, aut prout Pontificium. In qua sanè controuersia mihi tempus conterere videntur interpretes nostri, quos citat & sequitur Andreas Barbatia in dicta quæst. 4. num. 7. ver. sed potest quispiam, vsque ad finem, nam si verum est, vt est vero verius, Cardinales posse de rebus propriis, patrimonialibus inquam, & ex proprio acquisitis, vel ab amicis, & affinis intuitu personæ, non æquè dignitatis relictis liberè disponere, si verum quoque est, prout est, Principem concedendo testandi facultatem alicui videri concedere, quod ille non habet, videtur Pontifex maximus Cardinali concedere, vt testari possit de acquisitis ex fructibus rerum Ecclesiasticarum, quæ sanè bona regulantur, vt nemo nescit, secundum Pontificias dispositiones, non autem Cæsareas constitutiones. Atqui iure Pontificio cautum est, vt videas in cap. cum esset, cap. relatum 1. vbi omnes notant, de test. subsistere testamentum, in quo duo tantum, vel tres fuerint adhibiti testes, cum septem iure civili esse debeant. Vnde in ea sum sententia, vt existimem facultatem testandi Cardinali

concessam, non de solemnitatibus intelligi debere, sed de dispositione bonorum, de quibus alias ipse testari non poterat, etsi idem Barbatia parum cautè post Salicetum putauerit in d. quæst. 4. num. 9. Cardinalem hac facultate habita quoad solemnitatem testamenti non teneri testes adhibere, licèt teneatur quoad probationem, quæ quidem solutio absurda non videtur in eo, qui cum liberâ habeat testamenti factionem, facultatem testandi à Principe obtinet, quia licèt tunc possit omittere solemnitates, præcipue quoad numerum testium de iure communi necessariorum, rectius tamen fecerit si propter pleniorum probationem eos adhibuerit, ne in falsitatis discrimen veniat testamentum. Hucusque Germonius.

RESOL. XCI.

An facultas concessa Cardinalibus testandi intelligatur pro prima vice? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 53.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Cucchus in inst. Can. lib. 2. tit. 4. num. 90. & Zechius de Republ. Christ. tit. 3. de Card. num. 9. prinil. 8. vbi sic ait. Solet à Pontificibus Cardinalibus concedi, vt de fructibus etiam ex beneficiis quæstis testari possint, quæ tamen licentia facta primo testamento extinguitur. Ita ille, qui pro sua sententia citat Decium conf. 52. & Socium iuniorem lib. 1. consl. 89. & ita licentia vt aliquis monasterium Monialium ingrediatur, vel vt ad urbem accedat, intelligenda est vt semel tantum introeat, vel in Urbem veniat.

2. Verum mihi contraria sententia placet, quam loquens in terminis de Cardinalibus docet Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 10. vbi ex multis docet facultatem testandi ad primum testamentum non expirare, non enim est idem iuris de testamento quod de aliis rebus, nam testamentum non nisi morte testatoris confirmatur, & hominis voluntas vltima non est ante mortem, vt cætera primo actu perficiuntur.

RESOL. XCII.

An licentia concessa Cardinalibus testandi expiret mortuo Pontifice, qui illam concessit? Et an Pontifex possit concedere facultatem testandi non solum in pios vsus, sed etiam in quoslibet, dummodo liciti sint, & honesti? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 54.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Cucchus in inst. Can. lib. 1. tit. 4. n. 90. & Zechius de Rep. Christ. tit. 3. de Cardinal. num. 9. prinil. 8. vbi sic ait. Solet à Pontificibus concedi Cardinalibus vt de fructibus ex beneficiis quæstis testari possint, quæ tamen licentia extinguitur mortuo concedente testamento non facto. Sic ille, qui citat pro hac sententia iuniorem lib. 1. conf. 89. num. 33. & ratio est, quia est facultas ad actum odiosum, & iuri communi repugnantem.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo, quia cum testamentum vim non habeat, nisi post testantis mortem, illi, cui testandi licentia concessa est, imputari nequit concedente superflite eum testatum non fuisse, si quidem longiorem vitam adeptus est, quam is, qui facultatem concessit, & ea facultas pro tempore mortis, à quo debet testamentum vim habere, deseruit potissimum, & ita docet mutans sententiam, Couarruias in c. cum in officiis, n. 8. de testam. in 2. edit. Gutierrez

Cattierrez in 99. pract. lib. 2. q. 75. n. 1. & seq. Burfatus vol. 1. conf. 30. Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 6. Molina de iustitia. tom. 1. ar. 2. d. 57. 1. 41 & alij, quos citat & sequitur Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 28. n. 82. & hanc sententiam loquens in terminis de licentia data Cardinalibus testandi, tenet Megalium in promp. tur. ver. Cardinalis, n. 10.

3. Notandum est tamen hic obiter contra Barbariam de Cardin. q. 4. & Nauarrum de redd. Eccles. q. 3. posse Pontificem concedere facultatem testandi Cardinalibus non solum in pios vsus, sed etiam in quolibet, dummodo liciti sint, & honesti, & Pontifex tales licentias se concedere consuevit, Ita Azor, tom. 2. lib. 4. c. 3. q. 12. & Bagnus de S. R. E. dignitatibus. ar. 11. fol. 180.

RESOL. XCIII.

Notabilia quedam de Cardinalibus ex Sacra Rota Decisionibus in quibus fuisse tractatur collecta? Ex p. 5. tr. 2. Ref. 97.

I. AN vniri possint beneficia reseruata de tempore vnionis, si fiat vnio à Cardinali habente Indultum, Rota coram Caualecio decif. 628. num. 3.

II. Indulta Cardinali concessa, an capiant beneficia electiua? Rota coram Puteo lib. 3. decif. 190.

III. Indultum Cardinalis quando non capiat vacationem? ibidem lib. 3. dec. 13.

IV. Indulta Cardinalium an respiciant beneficia de nouo erecta? ibidem lib. 2. decif. 194.

V. Indultum Cardinalis quod cessantibus commendis & vnionibus providere possit, quomodo intelligatur? ibidem lib. 3. decif. 13.

VI. An Cardinales subiaceant Regulæ de publicandis resignationibus? ibidem lib. 1. dec. 189.

VII. Derogatio Indulti Cardinalis ordinarij non datur nisi expresse dicatur, ibidem lib. 2. dec. 412.

VIII. Derogatio Indulti Cardinalis an intelligatur de Indulto Cardinalis extraordinario, non autem Cardinali concessio? ibidem lib. 3. decif. 93.

IX. Auditores Cardinalium quando & quomodo possint seruari terminos? ibidem lib. 2. dec. 17.

X. Cardinalium dicto quando credatur? Rota coram Scraphino tom. 1. decif. 354. n. 12. & decif. 142. num. 1.

XI. Cardinales non ligantur dispositione Extravaag. Immuta, & possunt etiam ante adeptam possessionem, Episcopatus beneficia conferre. ibid. tom. 2. decif. 1144. n. 3.

XII. Cardinalis Vicecancellarius, vel Cameraarius vel Penitentiarius non sortiuntur aliquam prerogatiuam in iis, quæ spectant ad officium Cardinalium in eorum Collegio. ibidem decif. 716. num. 6.

XIII. Cardinales sunt familiares Papæ, & non commensales, non veniunt appellatione Officialium, nec in generali dispositione, veniunt tamen in fauorabilibus, etiam in præiudicium concedentis, Rota coram Crescentio decif. 3. n. 12. & 3.

XIV. Cardinales milites Religionis Ierosolimitanæ non sunt exempti ab oneribus impositis Commendis ab eisdem, Rota coram Mantica decif. 230. n. 8.

XV. Cardinales sunt exempti ab oneribus impositis & imponendis pensionibus, quæ eis à Pontifice conceduntur. ibidem n. 7.

XVI. Cardinalium literæ priuatæ non probant.

Tom. I. X.

Rota coram Casare de Grassis decif. 172. num. 12.

XVII. Literæ missiue Cardinalis nepotis Papæ, & Superintendententis loquentes de omnibus beneficiis extenduntur ad Canonicatus in Collegiata, & quare & quando derogent Breui Pontificio. ibid. decif. 112.

XVIII. Cardinalis potest nolle vti Indulto, sed magis vti mensibus Ordinariorum. Rota coram Achille de Grassis dec. 407.

XIX. Cardinalibus sex menses dati ad resignandum beneficium minoris valoris 200. currunt à die prouisionis, non autem à die habitæ possessionis. ibid. decif. 1.

XX. Regula modificatoria Indultorum Cardinalium absentibus durantiis expectatiuis, vt habeant tantum alternatos menses, procedit tam in Cardinalibus, qui semper fuissent absentes, quam in his, qui à principio præsentibus, postea cœperunt abesse. ibid. decif. 410.

XXI. Cardinalis non inhihet alteri Cardinali. Rota in antiquis decision. 31. de dolo & contum.

XXII. Cardinalibus obreuerentiam non inhihetur. ibidem decif. 25.

XXIII. Cardinales non gaudent Indulto, qui nunquam fuerunt in Curia. Rota in decisionibus nouissimis part. 3. lib. 3. decision. 1953.

XXIV. Cardinalis acceptans beneficium ita vt gratia familiaris non possit canonizari, cui ex fauore fuit postea beneficium collatum, non nocet per gesta à se ante præstitum consensum dicto familiari, ibid. decif. 338. n. 2.

XXV. Cardinalis gratia obtenta ius suum à se sine consensu Papæ abdicare non potest. ibid. decif. 358. num. 3.

XXVI. Cardinalium familiares descripti in matricula, si inter eos non reperiatur descriptus, qui se dicit familiarem, an ob id non sit habendus pro familiari. ibidem decision. 416. n. 2.

XXVII. Cardinalis titularis habet de iure ius conferendi in sua Ecclesia hæc tamen iuris assistentia non sufficit ad manutationem, quando probatur alium esse in possessione. Rota apud Farinacium decif. 423. n. 3.

XXVIII. Indultum conferendi in mensibus reseruatis non suffragatur vbi Episcopus est Cardinalis, quia tunc nulli sunt menses reseruati. Rota coram Ludouiso decision. 91. n. 1.

XXIX. Indultum concessum alicui Cardinali intra alienam diocesim, non comprehendit beneficia spectantia ad collationem ordinarij. ibidem decif. 295. n. 8. & hoc est ita verum, vt etiam si sedes Episcopalis vacaret, dum vacat beneficium in mense Ordinarij non potest Cardinalis illud conferre. ibidem, & Rota dec. 442. diuers. Alia etiam priuilegia Cardinalium ex sacra Rota decreta videbis apud Riccius part. 1. collect. 120. Et ne deseras in casu contingenti etiam videre duas magistrales decisiones Rotæ apud posthumas Farinacij tom. 2. decision. 403. & tom. 1. decision. 464. vbi exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus censetur probata familiaritas Cardinalium ad effectum reseruationis. Et hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum de sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus.

M m   Subsequuntur